

TELEGRAFUL ROMANU

Nr. 75. ANULU XIV.

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: joi și duminică. — Prenumeratiunea se face în Sabiu la expeditorul foiei pe afară la c. r. postu, cu bani ga'ta prin scrisori francate, adresate către expeditor. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei și pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratelo se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2, cr. și pentru a trei'a repetire cu 3 1/2, cr. v. a.

Sabiu, in 22 Sept. (4 Oct.) 1866.

Invitare de prenumeratiune

„Telegrafulu Romanu“.

Cu 30 Sept. se gata abonamentulu aceluor DD. prenumeranti ai „Telegrafulu Romanu“, cari abonasera pe semestriulu alu treilea Iuliu—Septembre prin acest'a se deschide abonamentu nou pe semestriulu alu patrulea alu anulu curinte Oct. Nov. și Dec.

Pretulu abonamentulu pepatrariu de anu e:

Pentru Sabiu 1 f. 75 xr., pentru Austria preste totu 2 f., pentru strainatate 3 f.

Adresele ne rogâmu a se scrie curatu, și epistolele de prenumeratiuni a ni se tramite francate, adresandu-le de dreptulu la

Editoru „Telegrafulu Romanu“ in Sabiu.

Din caus'a dilei onomastice a Majestății Sele c. r. Apostolice Imp. Franciscu Iosifu I. se celebră astadi in biseric'a noastră din cetate servitiulu ddicescu impreunatu cu S. Liturgia.

Eveniminte politice.

Sabiu in 21 Septembre.

In tempulu din urma se vorbesce multu despre redeschiderea dietei din Pest'a. Unele diuarie o punu in Noemvre. „Pesti Năpló“ dice, ca finindu-se resbelulu, amanarea dietei nu mai pôte fi prelungita. Cestiunea afacerilor comune reluata la pertratere și finita aru delatură conflictulu constitutionalu și cu acest'a s'aru pasi către alinarea suferintelor țierei. „Hon“ doresce că redeschidindu-se diet'a sa se mijlocesca organizarea constitutionala a țierei.

Dupa Mem. dipl. pertratările între regimu și Ungari'a s'aru află in stadiulu urmatoriu: Conte Belcredi, ministru de statu, ministru fără portfoiu Eszterházy, cancel. alicu de Majláth, tav. br. Sennyey și contele Iuliu Andrásy, indata dupa finirea resbelulu au inceput pertratările despre referintele între regimu și Ungari'a. Eszterházy in sa curendu s'a vedutu nevoitu a se departă din conferintele aceste, pentruca lucrulu luă o directiune contraria principiiloru sele conservative. Toti ceilalti se invoira a primi compromisulu formulatu de diet'a Ungariei inainte de amanarea ei. Acel'a recunósce de afaceri comune și prin urmare de competinti'a aministratiunii comune: esternele, financiele și comerciulu și industria. In privinti'a acestoru afaceri s'a primitu principiulu constitutionalu, cu aceea, că diet'a Ungariei sa tramita unu numeru egal de deputati la diet'a de dincolo de Lait'a. In modulu acest'a s'aru nasce o dieta ad hoc, carea sa se consulte asupr'a amendamentelor facute de guvernulu respectiv și sa decida prin majoritate de voturi. Cătu pentru Croati'a cont. Belcredi vrea, că acest'a sa tramita deputati de dreptulu la diet'a ad hoc de dincolo de Lait'a; barbatii de statu magiari in sa pretindu acestu dreptu numai pentru diet'a din Pest'a și ceru că Croati'a sa si tramita delegatii sei la diet'a pestana, că la aceea ce reprezenta interesele țieriloru coróniei S. Stefanu. Pentru Transilvani'a s'a și primitu o atare combinatiune.

Palatinatulu va remané de o camdata vacantu. S'a primitu ministrii responsabili cari sa se aléga dintre conservativi și liberali. Cabinetulu astfelu compusu va conchiamă diet'a, carea va regulá apoi cestiunile pre bazea programulu dietei. Amintesce apoi și despre o eventuala modificare a ministeriulu in sensu liberalu și adauge mai departe ca ministeriulu unghurescu se pôte considerá de unu ce interimalu. Speréza de unu resultatu doritu in manifestulu din Septembre și ca compromisulu votatu de diet'a pestana in curendu se va dá dietelor germane slave spre sanctiunare.

Din Pra'ga aflămu, ca o deputatiune de cetateni au provocatu pre Iesulti sa parasésca Boemi'a, pentru incungiuarea nelinisciei produse in urm'a domiciliării lor acolo. Superiorulu au

respunsu, ca ei au venit cu voi'a cardinalulu archieppu și numai cu voi'a aceluia-si se potu departă de acolo.

Din Veneti'a sosescu sciri despre decurgerea actulu de predare. In dfilele din urma, sosindu aci delegatulu din partea Italiei, Revel, Venetianii lu primira cu entusiasmulu fără de a se intempla vre-unu escesu. Caracteristicu lucru este, ca cetatenii s'a și organizatu in garde nationali pentru regatulu italianu și la ocaziuni ei ingrijescu deja de ordinea și liniscia publica. Suntu fără arme, fără uniforme și fără vre-unu semnu óre-care, dar cu tóte aceste poporulu asculta de densii cu cea mai mare promptitudine.

Scirile din cealalta Italia inca nu suntu in stare a declará revolutiunea din Sicilia de suprimata. Parol'a resculatiloru e „republic'a.“ Dealtmintrea din tóte părțile se spune ca vinu adrese de loialitate către regele Victoru Emanuelu. — Sciri din Florenti'a spunu ca pre 10 seu 12 Octobre regele Victoru are sa intre in Veneti'a.

Din Parisu inregistrămu următoarea scire interesanta și adeca: ca dupa „Patrie“ insurectiunea in Palermo, rescól'a in Candi'a, neliniscirile in imperiulu turcescu, turburarea in Greci'a și incercările juaristice in Messicu suntu oper'a unui complotu estinsu, avendu in prevedere o conflagratie generala in Europ'a in urm'a resbelulu din urma in Germani'a.

In Prussia s'a amanatu siedintiele cameriloru până pre 12 Novembre. Bolnavirea contelui de Bismarck da ansa la multe conjecturi; unele diuarie lu punu aprópe de pasirea din ministeriu. N. D. Z. vorbesce despre immultirea armatei prussiane. Amintimu aici, ca sunetele despre armări și mai mari decâtu până acum suntu la ordinea dilei și prin alte state. In loculu păcei eterne, — inarmare eterna.

Russia se vede a nu perde din vedere nimic'a din cele ce se intempla in Austria. Deosebita notiia se vede a luá despre denumirea lui Goluchowsky de locutiitoriu alu Galitiei, a căru denumire au starnitu in Polonii galitiani entusiasmulu. Discussiunile politice se invertu aici mai cu séma pre lângă cestiunea orientulu. Rusii ceru ca prin casatori'a principelui de coróna cu o princesa danesa si-au asigurat in cătu-va portile mării resaritene, și ceru acum și Bosforulu și dardanelele, portile mării mediterane.

Unu memorandu alu regimulu grecescu asternutu la puterile apusene fu primitu de acestea cu recéla; asemenea și la cabinetulu din Petersburg.

In legatura cu acest'a sa memorămu aici și respunsulu ce l'a datu Marchisulu de Moustier unei deputatiuni grecesce la plecarea sea din Constantinopole. Elu respunse deputatiunii, ca i jacu la anima interesele crestiniiloru, dara elu nu pôte spriginá miscări revolutiunarie in contr'a imperiulu turcescu. — Scirile despre revolutiunea din Candi'a inca nu dau chiaritate asupr'a stărei lucrulu de acolo. Dupa cele mai prospete, lupte decidătoare inca nu aru fi fostu; ba ca o parte din insurgenti (Sfachiottii dela Sfaki'a) aru fi gata a depune armele.

Din Romani'a publicămu mai la vale dupa diuarele de acolo unu jurnalulu alu consiliulu ministriloru privitoriu la impedecarea de a mai intrá in tiéra ómeni vagabundi, cu deosebire jidovi galitiani.

Protocolulu

Siedintiei Comitetalui Asociatiunii tranne române tinute in 26 Sept. c. n. 1866 (conformu §-lui 30 din statutele Asoc.) sub presiudu Esc. Sele Dlui Presiedinte alu Asociat. Andreiu Baronu de Siagu'n'a, fiindu de fatia DD. membrii ai Comit.: Ilustr. Sea D. Consiliaru de finantia Petru Manu, Ilustr. Sea D. Consiliaru gub. Pavelu Dunc'a, Rm. D. protosingelu Nic. Popea, D. Advocatu Dr. Ioann Nemesiu, DD. prof. Zach. Boiu, Ioann Popescu și Nic. Cristea, Secretariulu II. I. V. Rusu.

S'a pertractatu următoarele obiecte:

§ 76. Se cetesce charti'a Rvrd. D. Prot. și Col. alu Asoc. Ioann Hanea de dto 6/18 Sept. a. c. prin carea se aduce la cunoscenti'a Comitetalui, cumca cei 100 taleri dati din partea Dlui

Dr. Ioann Arseniu in favoarea fondului Asoc. (vedi prot. Sied. Comit. din lun'a lui Augustu c. n. a. c. §. 58), i-a primitu intr'unu Equivalentu de 52 bucăți de aur, de câte 10 franci un'a bucata, care cu totulu facu 520 franci, si ca acésta suma totu odata a administrat'o la cass'a Asoc.

Conclusu. Comitétulu primesce cu cea mai cordiale recunoscintia acestu ofertu, si se simte in placut'a positiune a decide ca Dlu oferitoru, conformu §§loru 6 p. 1 si 23 lit. d) din statutele Asoc., sa se propuna viitoarei Adunări gen. spre a se accepta de membru fundatoru alu Asoc. tranne române.

§ 77. Oficiulu opidanu din Selisce prin scrisoarea din 9 Sept. Nr. 388 a. c. face cunoscutu, cumca veduv'a repositului Dumitru Marcu, carea a datu unu numeru de carti in favoarea bibliotecei Asoc (care carti s'a si primitu) e determinata a mai dá si Lesionulu de conversatiune a lui Maieru, in sa fiindu acel'a necompletu, voiesce alu dá numai sub acea conditiune, ca sa se completeze pre spesele Asoc., din contra numit'a veduv'a e determinata a-lu daru in folosulu scoleloru normali din locu, deci susunumitulu oficiu postesce a se incunoscintia despre acést'a.

Conclusu. Nepotendu comitetulu trece preste spesele preliminate in bugetulu an. 1866/7 din partea ad. gen. tinuta in an. cur. la Belgradu, prin urmare, neavendu sub dispositiune spesele necesarie pentru completarea numitului opu, decide a se rescrie oficiulu opidanu din Selisce, cumca Comitétulu de-si e aplecatu a completa acelu opu, in sa aceea o póte face numai dupa ce aducandu-se acestu obiectu la cunoscintia ad. gen. viitoare, se voru preliminar mai antaiu din partea acelei'a, spesele necesarie, informandu-se intr'aceea pan'atunci prin Secretariatu despre pretiulu completarei a susumentatului opu.

§ 78. Inaltulu Gubernu regiu pre langa chartia de dno 3 Sept Nr. 1955/1866 impartasesce Comitétulu Asoc. unu conspectu despre progresulu tineriloru doctorandi la facult. filosofica din Vienn'a: Ioanne Dragomiru si Nicolae Popu, din care conspectu se vede, cumca acesti tineri a depusu rigorozele prescise pre an. scolasticu 1865/6 cu aprobatiune.

Se ia spre sciintia.

§ 79. D. proprietariu in Zlatna, Georgiu Visia, cere a se dá afara actele relative la detori'a sea de 300 fl., ce o are la Catarin'a Curesiu alias Purece din Beiusu si carea a oferit'o in favoarea fondului Asoc. in sa Comitétulu nu a potut'o esecuta, apromitendu-se ca se va incerca Dlu de nou a o scoate pre calea legi.

Conclusu. Secret. se imputeresce si dá afara numitului Dnu actele cerute.

§ 80. D. membru alu Comitétulu Dr. Ioann Nemesiu cá referintele Comisiunei denumite in siedintia din 4 Sept a. c. § 64 in caus'a impartirii stipendiiloru Asoc. preliminate din partea adunarei gen. dela Belgradu tinuta in a. c., referéza asupra concurselor intrate la Comitétu pan' la terminulu defiptu.

Din raportulu Comisiunei se vede, ca concurenti fura preste totu 19 insi, dintre cari 8 insi pentru studiulu pedagogicu la Prag'a, 9 insi pentru ascultarea drepturiloru si 2 insi pentru ascultarea studialor poliotechnice.

Comitétulu luandu la serioasa esaminare testimoniale si documentele resp. concurenti, si avendu in vedere conclusulu ad. gen. tinute la Brasiovu 1862 p. VI, cum si decisiunile Comitétulu din anii precedenti (1 Martiu 1863 § 19 etc.), dupa tenorea carora, s'a statoritu de principiu, ca acei tineri cari s'au impartasitu in anii scol. trecuti de vre-unu stipendiu alu Asoc., sa se impartasesca si pre an. scol. cur. 1866/7, deca si-a retienutu calculi, — a aflatu cu cale a decide ca stipendiele preliminate pre an. scol. 1866/7, — pentru a caroru impartire s'a publicatu concursu in diurnalele natiunale, — sa se imparta in modulu urmatoriu:

a) Cele 2 stip. de câte 300 fl. v. a. si 50 fl. spese de calatoria, destinate pentru 2 ascultatori de pedagogia in Prag'a, s'a conferitu tineriloru: Georgiu Munteanu teologu abs. in Blasiu, cu calculi de eminentia si Stefanu Torpanu abiturientu maturisatu cu calculi: „deplinu maturu“, acestu din urma s'a bucuratu si cá gima, de unu stipendiu din partea Asoc.

b) Cele 3 stipendia de câte 100 f. v. a. destinate pentru 3 juristi in Vienn'a si Pest'a s'a datu tineriloru: Ioanne Nechit'a rigorosante, si Andreiu Cosm'a juristu in alu III anu in Pest'a, si lui Georgiu Gerasmu Rusu Juristu in III-lea anu la Universitatea din Vienn'a; toti acesti a le-au avutu si in a. scol. trecutu; ear celu de 80 f. s'a conferitu tinerului Nicolau Olariu Juristu in an. III la academi'a c. r. din Sabiu; carele inca s'a bucuratu si in an. trecutu, de unu stipendiu din partea Asoc.

c) in urma stipendiulu de 300 f. destinatu pentru unu teneru, carele se va consacra studiiloru tehnice la institutulu poliotechnicu din Vienn'a, s'a datu tenerului Dionisiu Radesiu, carui'a i se conferise acestu stipendiu si in an. scol. trecutu, in sa din cauza, ca i s'a impartasitu stipendiulu cam tardiu, nu fu primitu pre acelu anu la cursulu studialor poliotechnice.

Cass'a Asoc. sa se postesca a esolvi susunumiloru teneri asemnatele stipendia in rate trimestrali pre langa cuetantii vidiamte

de cátra Directiunile institutelor respective. Totu de odata tenerii stipendiati se indetoreza a substerne cu finea fia-carui semestru la Comitétulu Asoc. dovedile resp. despre progr. facutu in studia.

§ 81. Se presentéza conspectulu despre starea cassei Asoc. din carele se vede, ca cass'a Asociat. are in proprietatea sea pre tempulu acestei siedintie, sum'a de 24.941 f. 98 $\frac{5}{10}$ xr. v. a. Se ia spre sciintia.

§ 82. Se reportéza despre banii incursi la fondulu Asoc. dela siedintia trecuta, cari se voru publica in specialu in unu din nr'i viitori ai „Tel. Rom.“ (sa publ. in nr. tr. R.) si anume: a) Prin D. Parochu in Uniad'ora Avr. Pacurariu s'a tramesu la fondulu Asoc. cá taxa de m. or. pre an. 1865/6 pentru Dlu Ludovicu Redonie 5 f.

b) Prin Dlu Procuroru Ales. Papiu Ilarianu s'a tramesu la fond. Asoc. 14 fl. cá taxa de membru ord. pentru unii membru ord. ai Asoc. din Bucuresci.

c) Deadreptulu la cass'a Asoc. a mai incursu parte cá taxa de m. ord., parte cá oferte, cum si pentru acte sum'a de 26 fl. 30 xr. v. a.

Cu acestea se incheia siedintia Comitétulu Asoc. pre la 6 ora dupa amédi.

Datulu cá mai susu.

Andreiu Bar. de Siagun'a m. p.

I. V. Rusu, m. p.

Presiedinte.

Secr. II.

Nou'a colonisatiune germana in Transilvani'a.

In nrulu 73 alu foiei nostre amu publicatu dupa „Presse“ din Vienn'a o corespundintia originala privitoare la intreprinderi de o noua colonisatiune germana in Transilvani'a. Dupa indiciile corespundintiei autorulu ei se vede afi transilvanu. Scopulu corespundintiei cu aceste nu-lu intelegemu si ne miramu, ca unu transilvanu se incerca a dá unu testimoniu asiá miseru tieri se si respecti natiuniloru ce locuiescu tier'a acést'a. Scopulu manifestatu in diurnulu susu numitu in sa e fara scopu si esamenatu strinsu se mar-ginesce la o simpla tendintia, a carei adeverata valóre va fi, erdemu, recunoscuta de toti locuitorii acestei patrie, si pre carea aceea nici ca o vomu hoteza mai departe.

Pentru ce dicemu noi acést'a? Pentruca proiectulu arunca, cá din seninu si pre care la vediatu cetitorii acestei foi in nrulu citatu mai susu, nici nu invólva, dara nici ca se póte aduce legatura cu conditiunile recerute la colonisare.

Colonisatiuni se facu in tieri cucerite, unde cuceritorii au de scopu a tine prin trensele populatiunea originala in frén deca se póte, a desnacionalisa si prefaca in ceea a colonistiloru, respective in ceea a tieri matera, de unde suntu adusi colonistii.

Mai adaugemu ca in unele casuri mai impreuna colonistii cele de mai susu si látirea culturei ce o adueu din tier'a de un vinu. Románii cei vechi erau acei ce sa foloseau de asemenea mesuri in tierile cucerite de ei. Se mai facu colonisatiuni comerciale in tieri unde suntu multe obiecte de cumperatu si de vendutu, dara unde nu esista comerciulu liberu, seu deca comerciulu are estindere preste tieri departate, cá coloniile sa devina statiuni flocitoare. Cu deosebire se intempla acést'a in locuri cari sunt apte de statiuni de repausu pentru comerciantii calatori pe mare tieri (si parti de lume) forte indepartate. Mai suntu colonisatiunile de plantagie cari se asiéza in o tiera seu parte de pamén spre a produce articuli de lucsu, cari in tiera matera nu se pot produce. Mai suntu colonii menite pentru esportarea celor ce compromitu politicesce, pre care le-amu puté numi colonii de rectiune seu si pedepsitoare. Vinu in fine coloniile de agricultu tura. Aceste se asiédia in tieri nelocuite de ómeni, seu de se afla locuitori suntu forte putini si cari se afla se ocupa mai multu de venatu, de pascutulu vitelor.

Sa ne intrebamu acum de care natura aru ave sa fia o proiectate in corespundintia „Presse“ de Vienn'a. Transilvani'a cá tiera credincioasa tronului nu póte fi tratata de tiera cucerit si cá aceea ce se bucura seu aspira a se bucura de egal'a indreptire nu are a fi trasa in unu procesu de desnacionalisare. Pre cele alte moduri trecemu si venimu la celu din urma si aci vedemu, ca lacuitori suntu cari se ocupa cu agricultu; popor nomadice de venatori, pescari s. a. nu se tinu pre la noi; pastori au casele loru fipse si cari se ocupa cu acestu ramu de vietia pascu si crescu turmele loru partea cea mai mare, pre langa multi multe greutati, in tieri straine si indepartate. Din ce cauza din cauza ca loculu patriei loru celu locuiescu este dupa referitiile de astadi si pre angustu si pre saracu, ca sa lepota dá toti si nutrementu si alte necesarii pentru vietia. Preumble-se cine pre marginile tieri, sudostice mai cu sema, si va afla, in totu anulu calatorescu in tierile invicinate o suma de ómeni pentru desfatere, ci cá sa-si castige acolo panea de tote dile din carea, intorcendu-se acasa, sa manance impreuna cu copiii din carea, pre langa acést'a, sa suporte greutatile publice statului.

Amu dori sa scimu, ca unde aru gasi locu colonisatoriu pentru asediarea colonistilor sei, pentruca pamentu pustiu (desertu) precum s'au aflatu odinioara, se dice, la Orestia, botesata si Broos, la Sabesiu botesatu si Mühlbach, la Mercurea boteseta si Reussmarkt, la Sabiuu seu Hermannstadt s. a. m. d. nu se mai afla si temporile acele, in cari se dá privilegie esclusive, cum au fostu in trecutu au espiratu. Si deca nu se potu aceste atunci anima acelu ce aru dori a face imigratiuni noue de germani e indoitu barbara, pentruca de o parte dovedesce indolentia, póte ura, cátra locuitorii patriei sele preste totu seu in parte; de alta parte e cu nepasare cátra sórtea acelu omeni, pe cari ii insiela cu momelile incóce, spre ai maná mai tardiu sa c e r s i e s c a la u s i l e r o m a n i l o r u s i u n g u r i l o r u e t c . ; cáci proiectantele de colonisári aru fi eelu d'antáiu, carele-aru inchide usi'a inaintea nasului.

Autorului articolului in sa i jace la anima de o parte existintia a nemului seu, de alt'a cultur'a tiei noastre. In privint'a celei din taitu temeri i-amu dá dreptulu, candu amu vedé amenintata existintia de vre-o parte. Egal'a indreptare, dupa care ne silimu a o ajunge, credemu, ca nu va fi periculosa nici unei natiuni tranne; de altmintrea e contradicere candu o natiune intr'un'a pretinde superioritatea culturei si totu odata se teme de coplesirea celor mai putinu cultivate. Cátu pentru cultur'a tiei noastre, — la acést'a suntemu de acordu cu dlui. In atare casu in sa cugetámu ca altele aru fi mijlócele prin care sa se radice tier'a din starea in care se afla.

Multamita cerinului, ca amu trecutu cu totii preste tempii privilegielor. Simtiulu umanitariu, carele prinde radacini in popore si se latiesce totu mai multu, face pre acestea de potu respirá mai usioru; pre unele, pentru ca au scapatu de apasárele trecutului, pre altele, cáci au scapatu de prejudetile exclusivismului si vedu fericirea generala in imprumutat'a intempinare si spriginire fratiesca a unor'a si altor'a la deseversirea opului celu mare alu civilizatiunii. Pre acestu terenu sa remanemu dara si sa conlucrámu neobositu, cáci numai asiá ne vomu indrepta trecutulu, care si pentru unii si pentru alii nu are suveniri placute. Intielegemu aci acelu tempu de monopolisare, candu unele clase de poporu, si la noi nationalitati, erau sistematice eschise dela cultur'a spirituala si dela dezvoltarea materiala in tote ramurile chiaru de cátra „apostolii“ civilizatiunii.

Urmandu in intielesulu mai susu espusu, populatiunea acestei tieri, astadi serace si fara de putere de ajunsu spre a folosi pamentulu patriei sele si productele ingropate intr'ensulu si constrinse a alergá in tieri straine spre a se nutri; — luminata prin scóle de totu felulu, va capeta o mai viza abilitate in ori ce feluri de intreprinderi. Tier'a va infflori si fara de colonisatiuni noue, cáci puteri si intelectuale si fizice avemu in tiera destule, numai sa ne ingrigimu de ele cá sa se desvólte si sa nu ruginesca si putrediesca, seu ce e si mai reu sa nu degenereze spre strica-ciunea comuna.

Cátu pentru „selbataci'a“ de care ne spune ca amu fostu mantuiti, argumentulu autorului nu scimu cum aru stá in fatia unei seriose apretárii din trecutu. Punendu autorulu cor. coloniile de nemti in paralela cu imigratiunile jidovesci, apoi credemu ca wilde Polakei a densului etc. este in stare a face sa-si intórca fatia ori care transilvanenu, de ori ce nationalitate, de cátra paradisulu, seu mai pre putinu lasatu, de tier'a fagaduintiei ce ni o promite prin proiectulu seu. Atát'a pentru acum.

Banatu. Cuventarea tinuta de Parintele Protopopu N. T. Velia. La deschiderea conferintiei loru invatiatoresci in 4 Septemvrec. v. anul 1866 loculu conferintieloru Custeiu. —

Domniloru si Fratiloru!

Eu veniu aici in mijloculu DVóstre, cá dupa mai inalt'a insarcinare sa deschidu conferintiele invatiatoresci. Ból'a si neputintiele mele trupesci me opriau, iera mintea si anim'a mea, care toludeun'a a batutu pentru binele natiunii, mi strigan: „mergi, si-ti implinesce cum vei poté un'a din datorintiele tale cele mai sante!“ Asiá eu me rezolvaiu si veniu pentru ca obiectulu e prea insemnatoriu, e scól'a carea e viét'a natiunii, pentru ca e unica factia ce ne póte scóte din intunereculu nescintiei si umbr'a mortii si din selbataci'a dobitociei. Asiá e, omulu fara crescere e dobitocu — ba — eu dicu si mai multu: omulu fara crescere e ma ticalosu decátu dobitoculu! Cáci pre dobitocu, dupa ce a venitu in viét'a, i-lu povatuiiesce boldulu firescu ce sa faca spre sustinerea sea, — arunca a 2-a di dupa ce a esitu din ghióce puulu de ratia in apa, si elu va sci sa innoie si sa ese afara, iara omulu de-si are puteri si insusiri multu mai inalte decátu dobitoculu, de-si are sufletu cu minte si nemuritoriu si putintia de a cugetá si judeca, totusi densulu (omulu) dupa nascere unu tempu lungu e forte nepontitosu si prostu — si paterile lui numai cu incetulu si eu pa-za multa sa desvalesce si sa cultivéza.

Cáta truda se cere la omu cá sa ajunga la otáirea sea — a covársire! Sa nu credeti DVóstra ca cine-va a ajunsu la cea mai deplina covársire, care i-a destinatu-o natur'a. Toti ne a-

flámu pre acést'a cale, unulu mai inainte altulu mai indereptu, dara nime nu au ajunsu inca la tinta.

Si care e calea acést'a? desvalirea puteriloru omenesci pána la gradulu celu mai inaltu, fia acést'a in cas'a parintesca, fia prin conversarea cu ómenii, fia in scóla. Dara suntu cause multe, pentru care sa afla mai buna crescerea si invetiarea in scóla.

Toti invetiatiu lunei s'au ocupatu si inca se mai ocupa cu idee'a perfectiunárii invetiamentulu popularu — si asiá devenira la idee'a cá invetiatiu pentru a loru mai buna perfectiunare, din candu in candu sa se adune, sa tina conferintie, si sa si impartiesca unii altor'a cunoscintiele si esperintiele sele. — Eu nu amu cuvinte cá sa potu laudá destulu conferintiele invatiatoresci, cari dupa mai inalt'a rendiela se otáira si la noi, spre a cáror'a tinere v'ati adunatu acum'a aici DVóstra stimatii mei Invatiatori. Cugetati DVóstra la tote reuniunile, insotirile si adunárele bisericesci, natiunale, literarie si cum voru mai fi, si ve-ti aflá ce-va asemánare intre acestea si intre conferintiele invatiatoresci si ca au totu unu scopu: inaintarea si fericirea. Pentru aceea urditiu conferintieloru acestor'a Esc. Sele Parintelui Archiep. si Metrop. A n d r e i u Br. de S i a g u n ' a sa-i cantámu toti „sa traiésca multi fericiti ani (Au cantatu si insusi Protopopulu: „multi ani“). Asemenea Ilustritáti Sele zelosulu nostru Eppu, care ca sup. Insp. alu scóleloru diecesei, calcáandu pe urmele capulu Ierarchiei noastre, cu tendintia cea mai salutarie a introdusu si la noi, prea Bunulu, conferintiele invatiatoresci, sa-i urámu „multi fericiti ani (asemenea si Protopopulu: „multi ani.“)

Dara stimatii mei, iubitiu mei invatiatori, nu e destulu a fi in conferintia: DVóstra trebuie sa cetiti cárti mai vertosu de cele pedagogice cá totu mai multu sa ve cultivati, cáci atunci veti sci mai bine, sa cultivati pre pruncii vostri. Trebuie sa fiti totudeun'a activi dara inainte de tote intielepti intru alegerea mijlóceloru, cá sa puteti face pre copii, cá ei din indemnulu loru iera nu de frica sa invetie. — Acést'a se va poté ajunge:

- 1) Déca invatiatoriulu va fi blandu si amabilu cu copiii si va sci sa faca, cá copiii sa-lu iubésca;
- 2) Déca Invatiatoriulu va respica obiectele de invatiatura asiá, cá scolarii sa le póta pricepe.
- 3) Déca Invatiatoriulu va laudá pro pruncii cei ce sciú mai multu, le va spune ca suntu mai vrednici decátu cei ce nu sciú, apoi i va desclini cu decoratiuni si alte daruri.

E forte de doritu, cá sa vedemu si la noi infflorindu scólele satesci, cáci numai atunci vomu avé mame bine crescute si virtuóse, cari ne voru dá fii buni si barbati demni. Ceea ce are copilulu dela mam'a sea ii remane pe viét'a.

Fórt'e multe stimatiiloru Domni va-siu poté spune — déca nu a-siu fi bolnavu — despre instilutiunea scóleloru de fete, s. a. s. a. dara me marginescu la cele dise, cáci cuprindu totulu, si adaugu numai a ve mai spune ca si DV. aveti o parte din datorintiele Doctorulu trupescu si acelu sufletescu, si precum acesti Dtori, cá sa fia adevérati doctori, trebuie sa cunósca firea hóleloru trupesci si sufleteci si sa aiba o voia sincera si resoluta de a le vindecá; asiá invatiatoriulu trebuie sa cunósca insusirile prunciloru, cá cele rele sa le stérpésca iera cele bune sa le desvólte si cultiveze.

Mare e acést'a datorintia a DVóstra dloru Invatiatori sánta e dens'a, cáci are a se deplini cu aceea parte a omulu, care e ddiésca; DV. aveti sa desvólati mintea si sa imbunuti inim'a prunciloru, cá sa se apropie de Ddiu, sa fia chipulu si asema rea lui Ddiu.

Aretandu-ve asiá pe scurtu stimatiiloru invatiatori unele liniamente din sfera datorintieloru DV. cu scopulu cá sa cunósceți si sa pretiuiti marimea si sántieni'a chiamári invatiatoresci — vinu acum'a dloru a deschide conferintiele.

Sabiuu. Siedintiele Consistoriuulu supremu prov. alu bisericiei evang. augustane si-a incheiatu siedintiele inca la 28 Septemvre. In acele s'a statoritu terminulu pentru esamenulu candidatiloru de profesura, s'a aplaciatu statutele pentru infiintierea de bibliotece distriktuale. S'a mai facutu pasi pentru reinvierea si insufletirea conferintieloru invatiatoresci. S'a dechiaratu gimnastica de obiectu obligatoriu la tote gimnasiile, seminariile, scólele reale si elementarie capitale. S'a mai tratatu despre o editiune noua a unei cárti de cantári bisericesci si despre alte cárti de scóla. Dup'a aceste au venitu cestiuni economice la pertratare. Invoirea intre biseric'a provinciala si comun'a biser. sabiana, privitore la dreptulu de superintendente, cá parochu superioru, s'a luat spre sciintia, iara documentulu s'a subscrisu. Mai departe in urm'a unei incercári de a mai angustá venitele parochiali din parochiele evang. unguresci din Apatia, Crisb'a si Cernatu s'a facutu o reprezentatiune la cancelaria aulica reg. spre restaurarea drepturiloru vafemate. — Aici in (Sabiuu) si la Porcesci s'a aretatu vre-o câte-va casuri de colera. — Dela Dev'a inea audimu de óre cate casuri, dara numai intre militari. —

Clusiu. De aci primimu o Publicatiune a inaltulu gub. r. din carea estragemu urmatóarele: Majestata Sea c. r. apostolica s'a induratu cu Préinaltulu

Rescriptu din 12 Augustu a. c. a aplacidá, cá cu sustinerea cursului trionalu de pâna acum sa se organisese la regesc'a academia de drepturi din Clusiu si unu cursu de patru ani sub urmatóarele modalitáti :

Planulu de invetiamentu stabilitu pentru cursulu de 4 ani va cuprinde urmatóarele obiecte obligate de invetiamentu, si anume :

I-lea Cursu anualu. Semestru de iérna: Istori'a si Institutiunile dreptului románu; Istori'a imperiului si dreptulu germanu, Istori'a Austriei. Semestru de véra: Pandectele, Istori'a dreptului transilvanu, Istori'a Austriei. II. Cursu anualu. Semestru de iérna: Dreptulu privatu ungurescu si sasescu; Dreptulu privatu germanu univalu; Dreptulu feudal; Dtic'a. Semestrulu de véra: Dreptulu canonicu; Dreptulu protestanticu bisericescu; Statistic'a Austriei; Filosofi'a dreptului. III. Cursu anualu. Semestru de iérna: Dreptulu penalu austriacu; Dreptulu civilu austriacu; Economí'a politica. Semestru de véra: Procesa penale austriaca; Dreptulu civilu austriacu; Politic'a administratiunei interne. IV. Cursu anualu. Semestru de iérna: Procesa civila-austriaca; Sciinti'a finantiaria dimpreuna cu sciinti'a despre legile finantiarie austriace. Semestru de véra: Procesa civila austriaca; Sciinti'a despre legile administrativi austriace; Dreptulu comercialu si cambialu; Dreptulu montanu!

Auditorii ordinari ai cursului cuadrienalu se potu insinúa dupa propri'a sea alegere séu cu finirea anului alu doilea, séu alu patrilea la depunerea esamenului de statu teoreticu istorico-juridicu; mai departe ei se potu permite cu inchiarea, séu mai târziu dopa finirea cursului cuadrienalu si déca au depusu esamenulu de statu teoreticu istoricu juridicu cu succesu bunu si la depunerea esamenului de statu judicialu, apoi si la esamenulu de statu (judicialu) teoreticu din sciintiele de statu. Carii voru dovedí, ca au absolvatu cu succesu bunu cursulu quadricualu se voru admite la ori care Universitate austriaca fára dificultate la rigorósele sciintieloru de drepturi si de statu, si in casu de succesu favoritoriu se voru graduá de doctori in drepturi, carii in sa de voru fi nascuti transilvaneni si dopa finirea legala a cursului cuadrienalu mentionatu voru depune cu succesu indestulitoriu cele trei esamene de statu teoretice se voru admite in sensulu emisului fostului ministeriu de cultu si invetiamentu din 30 Septembrie 1860 publicatu in 28 Oct. a aceluasi anu si cuprinsu in buletinulu imperialu Nr. 237 si fára castigarea gradului de doctoru in sciintiele de statu si de drepturi, la advocatura in Transilvaní'a si dopa petrecerea praxeii de advocatura la esamenulu practic de advocatura.

Principatele române unite.

Consiliulu Ministriloru. In siedinti'a sea de astadi, Septemvre 6, anului 1866.

Luandu in bagare de sêma referatulu dlui ministru de Interne, sub Nr. 19,934, prin care arata ca in contr'a intrárei in tíera a ómeni fára mijlóce de vietuire, cari n'au alta industria decâtu esplotarea focuitoriloru muncitorí prin fraude si coruptiuni, s'au prescris in legi la art. 94, capitolulu 3-lea din regulamentul organicu alu Moldovei, si in dispuzetiunile dela paginile 511 si 526 manualulu administrativu partea I, ca intrarea in tíera, mai alesu a Israelitiloru veniti din Galiti'a, autoritátile fruntarielor sa nu le permita decâtu dopa o scrupulósá cercetare si dopa ce se voru asigurá ca potu avé mijlóce de a vietui fára sa alerge la curtagiuri de camata si de falsificári de totu felulu; si ca, negligerea dopa vreme a acestoru dispuzetiuni, au lasatu ocaziune Israelitiloru de asemenea categoria, sa se strecore neincetatu in tíera;

Consiliulu, unindu-se cu propunerea dlui ministru de Interne, din mentionatulu referatu;

Hotaresce :

Sa se recunósca mesurile aici mentionate pentru a se oprí cu totulu intrarca in tíera a ómeniloru de categorí'a mai susu arata.

Dispuzetiunile aici cuprinse, se voru aduce la indeplinire de cátra domnulu ministru de Interne, prin intielegerea cu domnulu ministru de resbelu, dopa ce se va castigá mai întâiu inalt'a aprobare a Mariei Sele Domnului. Ioann Ghic'a, I. Cantacuzino, I. Strat, P. Mavrogheni.

Varietáti.

M. P.
** **Multiamita publica.** Subscrisulu bucurandu-me, atátu pre candu perlustramu carier'a studiiloru gimnasiale, cátu si a frumóselor sciintie juridice, de unu prea nobilu ajutoriu manuale, din partea Escelentiei Sele, Inaltu Preasantitului Archiep. si Metropolitu gr. or. Andreiu Baronu de Siagun'a (Inaltu carele se indurá a aplacidá subscrisului pre anulu de studie 1865/6, pre lángha ajutorulu manuale si unu stipendiu anuale de 50 fl. v. a. din fondulu Franciscu-Iosefinu), me afli, in prea placut'a pusetiune de a esprime prin acést'a Escelentiei Sele, cá unni adevératu mecenate románu, multiamit'a mea cea mai cordiala, pastrendu-i tótu ódata nestramutata recunoscintia

Redactoru respundietoriu Nicolau Cristea.

fiasca, si adaugendu sentinti'a prea drépta: „Sint Maecenates, non deerunt Flacce Marones.“

Ighiu in 18/30 Septemvre 1866.

Georgiu Danila, Juristu absolutu.

Subscri'a directiune aduce la cunoscintia prenumerantiloru la Calendariulu, care se compune in tipografi'a archidiecezana, ca **Calendariulu** pentru anulu viitoriu 1867 au esitu de subt tipariu, si se póte capatá, cá si in anii trecuti, brosiuratu cu 22 xr., ear nelegatu cu 20 xr.

Cetitorii acestui Calendariu voru gasi intr'ensulu dóue Covenári rostité de Escelenti'a Sea Par. Archiepiscopu si Mitropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a la deschiderea Sinodului metropolitanu si la inaugurarea Consistoriului apelatorialu in anulu acest'a.

Sabiulu 14 Septemvre 1866.

Directiunea tipografiei archidiecezane.

Nr. 27—1

Concursu.

La scóla populara gr. res. din Comun'a Sebesiulu de susu, in scaunulu Sabiului se cere unu Invatietoriu cu salariu anuale de 80 fl. v. a. cuartiru gratuitu, si lemne de incalditu, de ajunsu Pentru acestu postu vacantu se deschide concursu pâna la 20 Octomvre a. c. st. v.

Dreptu aceea, ori-care doresce a concurá pentru postulu susu numitu are a tramite la Scaunulu Proropescu alu tractului Sadiului alu II-lea pre lángha petitiune timbrata cu 50 xr. v. a.

a) Atestatu despre absolvarea cu sporiu bunu celu putinu patru clase normale, si cursulu pedagogicu in Institutulu Archidiecezanu din Sabiulu, si, ca este bine deprinsu in tipiculu, si cántárele bisericesci.

b) Atestatu de botezu, si de purtarea morala.

Acestea spre urmarea mai departe sa se astérna, pâna la terminulu susu dísu la laudatulu Scaunu Protopresbiteralu.

Sebesiulu de susu 17 Sept. 1866.

Efori'a scólei populare din Sebesiulu de susu.

Nr. 19—3

Publicare de concursu.

Devenindu vacanta statiunea invetietorésca din Rip'a de josu, care e impreunata cu unu salariu anuale de 125 fl. cuartiru si lemne, la care se publica concursu pâna in 20 Octobre a. c.

Doritorii de a ocupá acestu postu pâna la tempulu prefiptu sa se adresedié la scubscrisulu cu cerutele documente.

Idicelu in 28 Augustu 1866.

Iosifu Brancovanu,
Protopopu.

Nr. 28—1

EDICTU.

Stan'alui Radu Pitariu din Comun'a Resinariu, in Scaunulu Sabiului, care de unu tempu mai indelungatu, primindu la sine, actia legiuitului seu barbatu Bucuru Savoiu totu de acolo, in procesulu loru matrimonialu, la subscrisulu foru protopopescu, pornitu, spre respundere, au prebejitu in lume, ducandu cu sine, si actele procesuale, prin acést'a se citédia, ca, dela datulu mai din josu, in terminu de unu anu, si o di, cu atát'a mai tare, sa se infatiosiedié inaintea forului protopopescu subscrisu, cu cátu, ca la din contra, se va decide divortiulu barbatului seu, la intielesulu SS. canóne ale bisericiei nóstre dreptu marturisitóre resaritene, si in absentia densei.

Scaunulu protopopescu gr. res. alu tractului Sabiului alu II-le. Sabiulu 16 Septemvre 1866 st. v.

Ioann Pannovicu
Protopopu.

Nr. 24—2

Concursu.

In Comun'a Avrigu Scaunulu Sabiului, statiunea notariala, cu carea este impreunatu unu salariu anuale de 420 fl. v. a. si cuartiru naturalu precum si alte accidentie legale, au devenitu vacante, pentru a cárei ocupare se deschide prin acést'a Concursu pâna 3/15 Octomvre a. c. cu acelu apriatu adausu: ca dela concurenti se cere — prelángha altele — cunoscintia teme inica in vorbire si in scrisóre a limbei romanesce.

Avrigu 7/19 Septembrie 1866.

Oficiulu comunale.

MOSIA DE ARENDATU.

Aprópe de Turd'a distantia de dóue óre se afla in hotarulu Ceanului mare mosi'a numita a lui Bors, pe o suprafatia de 312 jugere (pogóne de cate 1600 stangeni patrati,) partea cea mai mare de pasiune si de cósá; pe aceea si se afla si fenu facutu gat'a cam la 400 cara mari. In dóue párti ale mosiei este apa buna si multa, suntu si 3 case de locuitu, incátu economulu de vite si afla acolo in totu tempulu adapostu bunu si sanetosu. Acea mosia se póte subarendá séu pe unu anu intregu pentru pasiune si ernatecu, séu si pe mai multi ani, si numai cam a siés'a parte se va pastrá pentru aratura.

Intielegere mai deaprópe se póte mijloci la Leonu Baritiu in Turd'a uliti'a Clusului, de unde se póte si cercetá insasi mosi'a.

Asupr'a acelei mosii tragemu luarea aminte mai alesu a economiloru de oi, pentru cari este fórte corespunderu.

Editur'a si tipariulu tipografiei archidiecezane.